

העלון מוקדש לכבוד יום ההילולא של רבנו הקדוש הרב יוסף חיים ("הבן איש חי") זיע"א, שחל ב-יג' אלול

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: כִּי תבוא

כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת: 18:45 🕯️

ערש"ק יז' אלול תשע"ג (23.8.2013)

יציאת השבת: 19:53 ר"ת 20:32

הפְּטָרָה: "קומי אורי" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"ובאו עליך כל הקללות האלה... תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל"

פְּרִשְׁת "כי תבוא" נקראת תמיד בחדש אלול, האחרון בחדשי השנה. רמז לדבר אנו מוצאים במאמר המובא במסכת מגילה (לא, עב'): "עזרא הסופר תקן להם, לישראל, שיהיו קוראים (צ"ח=98) קללות שבמשנה תורה (הקללות שבפרשתנו, פרשת "כי תבוא") קודם ראש השנה, כדי שתכלה השנה וקללותיה".

במאמר זה טמון הרעיון, שאם חלילה גזרו מן השמים גזירות על ישראל – יהא קיומן והתגשמותן על-ידי קריאת צ"ח(=98) הקללות שבפרשת "כי תבוא", בבחינת "ונשלמה פרים שפתינו" (=הקללות יאמרו רק בשפתיים, ולא יתקומו בפועל). וכך יקומו בנו, בפרוס השנה החדשה, דברי הפיטן: "תכלה שנה וקללותיה – תחל שנה וברכותיה".

והנה בענין זה, על הפתוב: "תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב" מפרש ה"אגרא דכלה" ("תחת") שהפונה בפתוב כאן, שפיון שישראל לא ענגו את השבת "בשמחה ובטוב לבב", יבואו חלילה הקללות כמו שפתוב "ובאו עליך כל הקללות האלה".

והביא ה"אגרא דכלה" רמז לכך בפתוב "תחת אשר": הנה, תחת(=אחרי) האותיות "אשר" נקבל אותיות "שבת" (אחרי האות א' באה האות ב', אחרי האות ש' באה האות ת', ואחרי האות ר' באה האות ש', וכך קבלנו את המלה "שבת"). וזהו שפתוב: "ובאו עליך כל הקללות האלה... תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה", על שלא עבדת את ה' בשמחה(=בענג שבת), יבואו **הקללות**, חלילה וחס.

וכפי דבריו הקדושים של ה"אגרא": "תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה. ולכאורה הוה לי למימר(=היה צריך לומר): 'על אשר לא עבדת'. וירמוז לדעתי... על אשר לא ענגו את השבת בשמחה, כי אותיות שבת הם תחת אש"ר, הינו אחר אותיות אש"ר הם אותיות שבת".

וצריך להבין ענין זה. שכן, מדוע העונש של ביטול ענג שבת, הוא כל-כך חמור, עד שהוא מביא חלילה ל-צ"ח(=98) הקללות הפתובות בפרשתנו?

תחילה, נקדים להביא מה ששנינו בירושלמי (סוטה ה'): "אברהם עשה (את) יצר רע (ל)טוב. ומאי טעמא (נחמיה ט', ח): 'ומצאת את לבבו נאמן לפניך'... אבל דוד לא היה יכול בו(=ליצר הרע) והרגו בלבבו... (כפי שהעיד דוד המלך על עצמו): 'ולבי חלל בקרבי'".

ומפרש "קרבן העדה": "אברהם עשה (מ)יצר רע טוב. שאף מעשים הצריכים תאנה גופנית, כמו אכילה, שתיה ודומיהן, לא עשה להנאתו, כי אם לאהבת המקום, שנאמר: 'ומצאת את לבבו נאמן לפניך' – שלא היה לו אלא לב אחד, ואפילו לבבו הרע היה נאמן לפני ה'. אבל דוד לא היה יכול לכוף את יצרו כל-כך והרגו בפעם אחת, כלומר הרחיק עצמו מתאות גופניות על-ידי תעניות וסיגופים".

על-פי האמור יאיר לנו להבין שעל-ידי ענג שבת במאכל ובמשתה (שאלו בודאי דברים גשמיים), אנו בעצם הופכים את היצר הרע ליצר הטוב. שכן, אנו משתמשים בפליו של היצר(=בענינים גשמיים) לענג את השבת. ומטעם זה יש מצוה לבצוע על "לחם משנה", כדי לרמוז שבשבת אנו יכולים להילחם להכניע ולהפוך את היצר הרע ליצר טוב, ולעבוד את ה' ביצר הטוב וביצר הרע.

וזהו שאומר הפתוב: "תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב", שהפונה על ענג שבת, כפי שהבאנו. וממשיך הפתוב לומר "ובטוב לבב". שכן, מצות ענג שבת אפשר לעבוד את ה' "בטוב לבב" – בשני הלבבות – ביצר הרע וביצר הטוב.

(וכפי שמביא גם ה"פרדס יוסף", בשם "עמק המלך": כי כל מי שאינו מקים מצות ענג שבת (כמו שפתוב (ישעיה נח, יג'): "וקראת לשבת ענג"), גורם להפוך את הצירוף "ענג" ל-"נגע". אבל, כל מי שמענג את השבת זוכה

הוא להפוך את הצירוף "נגע" לצירוף "ענג". לכן, נמצא מכאן, שאיש ישראל, שיש לו נגע צרעת או ייסורים, הוא משום שלא קים מצות "וקראת לשבת ענג", ועל-ידי כך נהפך לו הצירוף "ענג" ל-"נגע". ולכן, העצה היעוצה היא לקים ענג שבת כראוי, כדי להפוך את ה"נגע" ל-"ענג".

על דרך זו אפשר לפרש את המשך הכתוב: "מרב כל", כפי שמביא הזוהר הקדוש ששלוש סעודות השבת הם כנגד שלשת האבות הקדושים: "תלת סעודתי מהימנותא, סעודתא דאברהם יצחק ויעקב כלילין בהו".

וכתב ה"שפת אמת" (חי שרה תרנ"א), ששלוש הסעודות של שבת הן כנגד שלש הברכות שנתברכו האבות: "בכל מפל כל". הנה, על אברהם אבינו כתוב (בראשית כד, א): "וה' ברח את אברהם בכל". על יצחק כתוב: "ואכל מפל". ואילו על יעקב כתוב: "כי חנני אלהים וכי יש לי כל". וזהו "בכל מפל כל". וכפי שמוזכר בגמרא (ב"ב טו, יז): "תנו רבנן: שלשה הטעמן הקדוש ברוך הוא בעולם הזה מעין עולם הבא, ואלו הם: אברהם, יצחק ויעקב. אברהם, דכתיב ביה 'בכל'. יצחק, דכתיב ביה 'כל'. וביחד "בכל מפל כל".

ויש להוסיף על-כך פרפרת נאה על הידוע ששבת נקראת "כלה", כפי שמוזכר בגמרא (בבא קמא לב): "דאמר רבי חנינא: בואו ונצא לקראת כלה מלכתא. ואמרי לה (=ואמרו לה): לקראת שבת כלה מלכתא. רבי ינאי מתעטף... ואמר: בואי כלה, בואי כלה".

והנה, ידוע כי "כלה" הוא ראשי תיבות "כי לה' המלוכה". אם כן, יש לנו להבין מה הקשר של השבת למלוכה ה' יתברך? אלא שבשבת קדש מתגלית מלכותו יתברך בישראל, כפי שאנו אומרים בתפילת השבת: "ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג".

ומוסיף ואומר הרה"ק פינחס פרידמן, ש"כי לה' המלוכה" עולה לגמטריה של "בכל מפל כל", כדי לרמוז לנו שבשבת "כלה מלכתא", מתגלים ג' הברכות שנתברכו בהם האבות הקדושים: "בכל מפל כל". וזהו שכתוב "מרב כל", שעל ידי ג' סעודות השבת אנו זוכים ל"...רב כל", לרוב הברכות שהם "בכל מפל כל" שנתברכו בהם האבות. ומעתה מבואר מדוע העונש של ביטול ענג שבת הוא כה חמור, ומביא חלילה לכל התוכחות/הקללות הכתובות בפרשה. שכן, על-ידי מצות ענג שבת כראוי, אפשר להפוך את היצר הרע לטוב, שאז אין הוא יכול לשלוט על האדם לפתותו לעבור על מצות ה', וממילא כשאין עוברים על רצונו יתברך, בודאי שלא יבואו העונשים/הקללות הכתובים בפרשה. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) ו"שמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלהיך" (כו' יא)

על פסוק זה היה אומר הצדיק רבי משה ליב מסאסוב: מתי אתה יכול לשמוח "בכל הטוב"? כאשר מקוים כך – "אשר נתן לך ה' אלהיך" – בשעה שהקב"ה מעניק לך שפע ממרומים, ואינך נזקק לעזרת הבריות. כי עדיף קב(=מידת משקל) אחד, הבא בשלוה ובנחת מאת ה', מאשר עשרה קבים, המושגים בעמל וביגיעה מידי אדם. הצדיק רבי נחמן מברסלב, נינו של הבעל-שם-טוב, היה אומר על הכתוב שלפנינו: "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלהיך" – אפילו הבכיות של האדם, לפני ה' יתברך, צריכות להיות מתוך שמחה, ולא מתוך עצבות. (שכן, "כל דעביד רחמנא – לטב עביד" (=כל מה שהקב"ה עושה – לטוב עושה). ורמז לדבר: ראשי תיבות של "בכיה" – "בשמך יגילון (=שמחו) כל היום". (תהילים פט' יז) נחפשה דרכינו ונחקרה, ונשובה עד ה' "

בשנת תרכ"ז (1867) פרצה בבויסק מגיפה קטלנית, שהפילה חללים רבים בקרב בני הקהילה. במקובל בישראל, התכנסו יהודי העיר בבתי הפנסיות, כדי לשפוך שיח תפילה לפני השוכן במרומים. וכאשר המגיפה בעיר לא פסקה, נמנו ונמרו ראשי הקהילה להטיל על כמה נכבדים, המקובלים על הרבים כצדיקים גמורים, שישקרו ויגדרשו בכל שכוונות העיר, אם לא נכשל מישהו בחטא כבד, והביא בכך למקום מגוריו את הצרה הגדולה שנתרגשה עליהם. ולפני שהוציאו לפועל החלטת זו, פנו ראשי הקהילה לרבים האהוב, רבי מרדכי, כדי שיתן את הסכמתו לכך. רבי מרדכי האזין בקשב רב לדברי הבאים, אך דחה בתוקף את ההצעה המעשית של ראשי הקהילה, ואמר להם בין השאר: אני מאמין, כמותכם, שאין ענש בלא חטא, ובכל עת עלינו לפשפש במעשינו ולתקן את דרכינו, כי "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (קהלת ז, כ).

אולם בענין זה עלינו לדבוק כל הימים בכלל הבא: עונות וחטאים צריף אדם לחפש, לא אצל אחרים - אלא אצל עצמו! וכאשר כל אדם בעירנו יקום בגופו את "נחפשה דרכינו ונחקרה, ונשובה עד ה'" (איכה ג', מ) - שכן כתוב "נחפשה דרכינו" - את דרכינו שלנו, ולא של אחרים - רק אז יטהר ממילא הציבור הגדול שלנו מכל חטא ועון, ויקום בנו הכתוב (תהילים קמ"ד, יד) "אין פרא (=צרה וסבר)... ואין צנחה ברחבתינו"... ובנדאי אז תעצר המגיפה!

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגילון!

העלון מוקדש לכבוד יום ההילולא של רבנו הקדוש הרב יוסף חיים ("הבן איש חי") זיע"א, שחל ב-יג' אלול

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: כִּי תָבוֹא

פְּנִינֵת הַשְּׁבִיט: 18:45

ערש"ק יז' אלול תשע"ג (23.8.2013)

יציאת השבת: 19:53 ר"ת 20:32

הפְּטָרָה: "קומי אורי" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

כלנו צריכים להיכנס "לפני ולפנים"...

הגה"ק רבי ישראל סלאנטר זיע"א אומר, ששופר של פרה פסול, ומדוע? שכן, "אין קטיגור נעשה סניגור", שהרי שופר של פרה מזכיר את חטא העגל (=שהוא הבן של הפרה). וזאת, כפי ששינינו בגמרא (ראש השנה כו): "אמר רב חסדא: מפני מה אין כהן גדול נכנס (ביום הכיפורים) בבגדי זהב לפני ולפנים (=לקדש הקודשים) לעבוד עבודה? (ועונה רב חסדא): לפי (=מפני) שאין קטיגור נעשה סניגור".

והכונה שהכהן הגדול לא נכנס לקדש הקודשים ביום הכיפורים בבגדי זהב, מפיון שהזהב מזכיר את חטא עגל הזהב שעשו העם. וכך, במקום לסגור על העם, הופך הזהב לקטיגור שלהם, וזהו "שאיין קטיגור נעשה סניגור". ולכן היה הכהן הגדול פושט את בגדי הזהב, ולובש בגדי לבן.

ומקשה הגמרא על תירוץ זה: הלא הכהן הגדול עושה את עבודתו במשך כל השנה בבגדי זהב, ולא חישנין (=ואין אנו חוששים) לטענה "שאיין קטיגור נעשה סניגור". ומתרצת הגמרא, שרק לגבי העבודה של הכהן הגדול, הנעשית לפני ולפנים (=בקדש הקודשים), אין משתמשים בבגדי זהב, בגלל הסיבה "שאיין קטיגור נעשה סניגור". אבל בעבודה שמחוץ לקדש הקודשים משתמש הכהן הגדול גם בבגדי זהב, ואין כאן חשש "שאיין קטיגור נעשה סניגור".

אם כן, מדוע שיהיה אסור לתקוע בשופר של פרה? והרי לא תוקעים בו לפני ולפנים (=בקדש הקודשים), אלא בחוץ, אז מה הבעיה בכך? ומתרצת הגמרא תירוץ מדהים! "כיון דלזכרון הוא ככפנים דמי". דהינו, היות והשופר הוא לזכרון לפניו יתברך, על-כן דומה הדבר "לפני ולפנים" (=לקדש הקודשים)!

אם כן, מסביר רבי ישראל סלאנטר זיע"א, בואו ונציר לפנינו מה קרה לפני שהכהן הגדול נכנס לפני ולפנים (=לקדש הקודשים)... כמה הכנות היו, כמה הרהורי תשובה הוא עשה לפני כן, כמה הוא חשש לפני שהוא נכנס לקדש הקודשים – למקום שאפילו למלאך לא היתה הרשות להיכנס לשם!

על-כן, כאשר אנו מתקרבים לזמן ראש השנה (=יום הדין), שאז אנו מתחייבים מן התורה לשמוע קול תקיעת שופר, כל אחד ואחד מאתנו צריך לזכור, שזה ממש כמו "לפני ולפנים" (=קדש הקודשים). וצריך הוא להרהר בתשובה שלמה, ולהרבות בתחנונים גדולים לפני הקב"ה, בדיוק כמו הכהן הגדול שנכנס לפני ולפנים (=לקדש הקודשים). וזוהי סיבת ריבוי התפילות והסליחות שאנו מתפללים בימים אלו שלפני ראש השנה. שכן, רוצים אנו שיעלה זכרוננו לפניו יתברך לטובה, כדי שנוכל להיכנס בראש השנה "לפני ולפנים" לשמוע את קול השופר. וברור שצריך לעשות הכנה "לפני" כדי שיהיה לנו "לפנים" (=שיהיה לנו איזה 'פנים') להיכנס למשפט. 'ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלהיך' (כו' יא')

האדמו"ר רבי יצחק מאיר מגור, בעל "חידושי הרי"ם", היה אומר: ישראל נוהגים לעשות לחתן ולכלה שבועה ימי משתה, ובכל יום ויום עורכים לזוג שתי סעודות – בהן קוראים, אחרי ברכת המזון, "שבע ברכות". אם נצרך את כל הברכות שאומרים בכל שבועת ימי המשתה, נגיע אפוא ל-צ"ח ברכות (98 ברכות=7*2*7).

צ"ח ברכות אלו, שאנו אומרים כל אימת שמוקמת משפחה חדשה בישראל, באות כנגד צ"ח הקללות המוזכרות בתוכחה שבפרכתנו, פרשת "כי תבוא". ובכח ברכות אלו, היוצאות מפיהם של ישראל, אנו מבטלים כליל את השפעת הקללות.

"ברוך אתה בבאך וברוך אתה בצאתך" (כח' ג')

רש"י מפרש ברכה זו, על-פי חז"ל (בבא מציעא קז, עא): שתהא יציאתך מן העולם (=פטירתך מן העולם הנה) בלא חטא, כביאתך לעולם (=כשם שנולדת בלא חטא). מקשים המפרשים: הלא נאמר גם "ארור אתה בבאך וארור

אתה בצאתך. האם גם שם אפשר לפרש "יציאך כביאתך" (= כמו שפרש רש"י)? ואיך אפשר להגיד "ארור אתה בבאך" – שביאתך לעולם הנה היא קללה ("ארור")? הלא ידוע שתמיד ביאתו של האדם לעולם היא בלא חטא. והדבר יובן על-פי מה ששאלו חכמי ישראל: מדוע מברכים אנו בכל יום ברוך אתה ה'... שלא עשני גוי", ולא מברכים ברוך אתה ה'... שעשני ישראל?"

אלא, אמרו חז"ל, "...שנוח לו, לאדם, שלא נברא משנברא" (= עדיף היה לאדם, שלא היה נברא כלל) (עירובין ג'). ולכן, אין האדם יכול לברך על-כך שהוא נברא, אלא מברך הוא על-כך שלפחות לא נברא גוי. אולם ב"תוספות" נאמר, כי רק לגבי סתם בני אדם אמרו חז"ל, "שנוח לו, לאדם, שלא נברא". אבל צדיק, שלומד תורה ומקיים מצוות, אשריו ואשרי דורו. ועליו (=רק על מי שהוא צדיק) אפשר להגיד "ברוך אתה בבאך וברוך אתה בצאתך" – ביאתך לעולם היא בבחינת ברכה וכדאי הוא שנבראת. אבל כאשר האדם, חלילה, לא מקיים תורה ומצוות, עליו אמרו חז"ל: שנוח לו, שלא נברא משנברא, ולכן עליך אפשר להגיד "ארור אתה בבאך", כיון שעצם בואך לעולם הוא בגדר קללה. (עפ"י "בית יוסף"). ויראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך!

כח תורתם של צדיקי וגדולי הדורות שבכל דור, הביא לכך, שיראת ה' היתה נסוכה על פניהם, ובפוחה הם גם זכו לפקחות וסיעתא דשמאי מיוחדים בויהייהם ובמאבקייהם עם הגוים, עד שראו עליהם את הפסוק הנ"ל: "ויראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". ועל-כך יעיד הסיפור הבא: הגה"ק רבי חיים (=הגר"ח) מבריסק זיע"א שמש, בעודו צעיר לימים, כ-ר"מ בישיבתו המפורסמת של הנצי"ב מוולוז'ין זיע"א. בתקופה ההיא, התנפלה הממשלה ללומדי התורה (כמו היום...) והחליטה להגביל את מספר התלמידים בישיבה, כשרק מאתיים מהם הורשו לשהות בהיכל הישיבה, ותו לא. והכל ידעו שעבירה על חק ממשלתי זה כרוכה בענש חמור... למרות זאת המשיכו כל החורים (הרבה יותר ממאתים) ללמוד בישיבה ולשהות בין כתליה. וכאשר היה מגיע מפקח מטעם הממשלה, כדי לבדוק האם מקפידים בוולוז'ין על קיום הצו, שלשלו לידיו שלמונים הגונים, והמפקח דוח לממונים עליו, שהישיבה עושה כמצוה עליה... אבל, יום אחד הודיע השר הממונה, שברצונו להגיע בעצמו להיכל הישיבה ולבדוק את הענינים מקרוב... עכשיו היה ברור שיש לנקוט בדרך אחרת. שכן, כבר לא מדובר בפקיד זוט, אלא בשר עצמו, אותו אסור כמובן לשחד בממון. ההנהלה לא ידעה להשית עצות בנפש... אבל ר' חיים בריסקער, שכאמור בגיל צעיר מאד כבר התמנה ל-ר"מ בישיבתו וולוז'ין, נגש אל הנצי"ב, ואמר לו: "יניח לי ראש הישיבה לסדר את הענינים על הצד הטוב ביותר, ובעז"ה תבוא הישועה במהרה...". הרבה ברירות לא עמדו בפני הנהלת הישיבה, ולכן הסכים הנצי"ב להצעתו של הגר"ח, ונתן לו הסכמה לבקשתו. והנה, כאשר הגיע השר להיכל הישיבה, בקש ר' חיים מאנשי הפמלה להתקבל לראיון אצל השר. באותו יום שרר מזג אויר קיצוני, אבל הגר"ח, בהיכנסו אל השר, עטה על עצמו לא מעיל חרף אחד, אלא מעיל על מעיל, וכלו מכוסה בגדי חרף חמימים. כשראה אותו השר, מיד שאלו: "מה קרה? מדוע הנך לבוש בבגדים אלו?". השיב לו הגר"ח: "תראה, אדוני השר, סבתא שלי נגלתה אלי אמש בחלום הלילה, ואמרה לי שהיום ירד גשם זלעפות, ורוח עזה תנשב בחוצות...". השר החל לגחך למשמע הדברים, ואז אמר לו ר' חיים: "מה אתה צוחק? אני מוכן להתערב עמך על סך חמש מאות רובל, שהיום ירד גשם כפי שסבתא שלי אמרה!". ואכן, השנים התערבו... ומה אתם חושבים? ירד גשם באותו היום? כמובן שלא... ואז בא ר' חיים לשלם לשר את סכום הפסד שפעלו התערבו. בתוך המעטפה הוסיף לו על הסכום שנקבע מראש עוד כהנה וכהנה, כשהוא נותן לשר להבין, שאם היתרה מוסיפה לו הנהלת הישיבה...

לא עבר זמן קצר מאז שקבל את הפסד לידיו, וגם השר יצא בהודעה רשמית מטעם המשרד הממשלתי שבראשו הוא עומד, שבישיבת וולוז'ין אין יותר ממאתים תלמידים!... מיד לאחר מכן התאספו כלם אצל הגר"ח, ושאלו אותו בהתפעלות, כיצד הצליח לעשות זאת? ענה להם הגר"ח ואמר, שכאשר שמע שהשר עצמו אמר להגיע לישיבה, הוגיע את מוחו בשאלה כיצד ניתן יהיה בכל אופן לשחד גם אותו בממון. ואז העלה את הרעיון המפוקח להתערב איתו על דבר כזה שיאלץ אותו, את ר' חיים, לשלם כסף שלא בתורת שוחד לידיו של איש השלטון. ומשיגיעו המצלצלים לכיסו, תהיה כבר אפשרות להוסיף עוד ועוד, ולרמוז באוזנו שהישיבה היא זו המעניקה לו את המצלצלין... כך ראו כלם את הפסוק הנ"ל ("ויראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך") מתקיים, כי אדם שמתנהג והולך בדרך התורה וביראת שמים, אזי הקב"ה נותן לו פקחות מיוחדת, כדי שגם הגוי הרשע ביותר מתמוסס מפניו...

נא לשמור על קדושת הגיליון!

שבת שלום לכל בית ישראל!

העלון מוקדש לכבוד יום ההילולא של רבנו הקדוש הרב יוסף חיים ("הבן איש חי") זיע"א, שחל ב-יג' אלול

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: כִּי תָבוֹא 🕯️ **כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת: 18:45**

ערש"ק יז' אלול תשע"ג (23.8.2013) **יציאת השבת: 19:53** ר"ת 20:32

הפְּטָרָה: "קומי אורי" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"וְהָיָה אִם שָׁמוּעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ לְשַׁמֵּר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל מִצְוֹתָיו... וּבָאוּ עֲלֶיךָ כָּל הַבְּרָכוֹת הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיגְךָ"

על הכתוב, "ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגך", שואלים חכמי ישראל, מה הפונה במלה "והשיגך"? וכי האדם בורח מהברכה, שצריכה היא להשיגו? והלא כלנו מתפללים ומיחלים לברכת ה' שתחול עלינו...

אלא, מסבירים חז"ל, שלפעמים האדם אינו נלהב לקיום תורה ומצוות, ותולה זאת בכל מיני סיבות ומניעות הסובבים אותו: שעות נוספות בעבודה, או שעיקף הוא מעבודתו הקשה, ולפעמים הוא אף טוען ואומר: "מה אעשה? דעתי קצרה, ואיני מבין את הלימוד". ויש כאלה שמבקשים מהרב: "תברך אותי שתפתר הבעיה, ומבטיח אני לך שאהיה מהקבועים בשיעור". וצריך לדעת, שקודם כל האדם צריך להתאמץ ולהשתדל בעסק התורה, ורק לאחר מכן יקבל ישועה משמים. כמו שכתוב: "וְהָיָה אִם שָׁמוּעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ לְשַׁמֵּר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל מִצְוֹתָיו". ורק אחר-כך יקוים בך: "ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגך".

וזהו "והשיגך". דהיינו, פיון שעשית רצון ה' לאלתר (=מיד), למרות המניעות ולא התמהמהת שתפתר קודם הבעיה, לכן הברכה תרדוף אחריך ותשיג אותך, ותהא מבורך בכל הענינים.

סימוכין לכך ראינו בספר "מנוחה וקדושה", שמביא מעשה נפלא ששמע המחבר ממקור ראשון: מעשה ביהודי, שרצה מאד להגיע בכל יום לתפילה בזמן, אך לא עלה בידו להוציא מחשבתו מן הכח אל הפועל, פיון שסבל מאד במעיו, נאלץ להתעכב הרבה זמן בשירותים, ותמיד היה מאחר לתפילה. יום אחד, עשה חשבון נפש נוקב עם עצמו, והחליט: "לא עוד! מהיום אגיע בזמן והי מה!" ובאמת, למחרת השכים קום הרבה יותר מוקדם מהרגיל, התכוון לתפילה והגיע בזמן. ואף למחרת, וכן בימים הבאים אחריהם התאזר ברוב עז ותעצומות, ולמרות שהיה עיף מאד מהשכמותיו המוקדמות, לא הפסיד אף יום, ותמיד הגיע בזמן.

וראה זה פלא, כותב ה"מנוחה וקדושה", שבתוך זמן קצר מאד נעלמה מחלתו, והיתה פלא היתה. הרופאים לא ידעו להסביר זאת. שהרי, הפירו את מצבו באופן אישי, ולא היה להם שום הסבר לכך שלפתע נעלמה מחלתו, ואינו חש כלל במעיו.

הם אינם יודעים, אבל אנחנו יודעים, הלא תורתנו מגלה לנו זאת במלה אחת: "והשיגך". וההסבר הוא כך: יש ליצר הרע רשות להביא על האדם מניעות וקשיים כדי להפריעו מעבודת בוראו. אך כל זאת בתנאי אחד, והוא: שאכן מניעות אלו יחלישו את כח עבודתו של אותו יהודי. אבל, אם האדם מתחזק ביתר שאת וביתר עז לעבוד את בוראו, ואינו שם לבו לקשיים הסובבים אותו, הרי שנאלץ היצר הרע, בעל כורחו, לעוזבו לנפשו. וכך, הוא מניח לו לעבוד את בוראו ללא מפריעים, ומיד "והשיגך" (=משיגים ומדביקים) את אותו אדם כל הברכות האמורות בתורה. (עפ"י "עמודי השלום").

איך לצאת זכאים ביום הדין, בראש השנה?

אומרים חז"ל, שיש לאדם שתי עצות, איך לצאת זכאים בדין בראש השנה: א. העצה הראשונה, כפי שמביא ה"אוהב ישראל", שכיון שהאדמה חטאה ולא עשתה כפי שצוה אותה הבורא, זה מה שגרם לאדם לחטוא ולעבור על ציווי הבורא – שכן, האדם נברא עפר מהאדמה. וכפי שאומרים חז"ל, שבבריאת העולם אמר הקב"ה: "תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עשה פרי למינו...". ופרש רש"י, שהבורא יתברך צוה על הארץ להוציא "עץ פרי עשה פרי" – כלומר "עץ פרי" שטעם גזע העץ יהיה כטעם הפרי, ובנוסף גם "עשה פרי" – שיעשה פרי. אולם הארץ לא עשתה כן, אלא "ותוצא הארץ... עץ עשה פרי". שהוציאה רק "עץ עשה פרי", ולא "עץ פרי" (=שטעם גזע העץ כטעם הפרי).

והנה, ידוע מה שכתב ה"אוהב ישראל", שלארץ, ששנתה מציווי הבורא, היתה כונה לשם שמים, והיא: כדי

שיוכל האדם לעשות תשובה על חטאיו, באומרו, כי מה שחטא, הוא רק מחמת שגופו נברא עפר מן האדמה – ומכיון שהארץ שנתה ממה שצוה הבורא, זה מה שגם גרם לאדם לחטוא.

ואכן, מבואר בספרים הקדושים, שחטא קדמון זה של האדמה (ששנתה מציווי הבורא יתברך) הוא שרש לכל החטאים של המין האנושי. ועל זה אנו נתלים ואומרים בתפילות הימים הנוראים: "אבינו מלכנו, זכור כי עפר אנחנו" – אבינו שבשמים, זכר שאתה בראת אותנו עפר מן האדמה, ומאחר והיא שנתה ממה שציוית אותה, גרם הדבר לכך שגם אנחנו שינינו מרצונך, וחטאנו לפניך, ואם כך – רחם עלינו.

עצה שניה כדי לצאת זכאים בראש השנה היא כפי שמביא ה"זרע קדש", שעל-ידי שהאדם עושה תשובה למטה, הנה, על-ידי כך הוא גורם שהקב"ה יעשה תשובה למעלה בשמים, ויתחרט על שברא את היצר הרע, כפי שלמדנו על הכתוב בספר מיכה, שם אומר הקב"ה לנביא (מיכה ד, ו): "הצלעה והנדחה (=ישראל) אקבצה, ואשר הרעתי". ופרש רש"י: "ואשר הרעתי" – שהקב"ה אומר: "אני גרמתי להם, (מפיון) שבראתי יצר הרע".

כלומר, הקב"ה אומר "הרעתי (=עשיתי רע)" – על שבראתי את יצר הרע, ובגללו גרמתי צער לבני, בני ישראל. ומוסיף על-כך ה"זרע קדש" בלשון קודשו: "הקב"ה כפיכול מתחרט על היצר הרע, ובזה הקב"ה מתייש פוחו של היצר הרע, שיהיה כח ביד האדם לעשות תשובה, וזהו העזר מאתו יתברך שמו".

וכדברי קודשו של ה"זרע אמת": "ושב ה' אלהיך את שבותך". דהנה, כשאדם שב בתשובה, ומתחרט מאד על מעשיו הרעים, שעשה עד עתה...גורם פן למעלה בעולמות העליונים...וכמו שפרש רש"י: 'ה' צלך על יד מינך', שפביכול כמו הצל...פן גורם האדם במעשיו פביכול לו(=לה) יתברך. ועל דרך זו פרושו הצדיקים ז"ל (את) פירוש...דע מה למעלה ממך...כי הכל תלוי באדם...ולכן כשהאדם עושה תשובה, גורם (הוא) תשובה למעלה, על דרך שאמרו חז"ל (ברכות לב), שהקב"ה מתחרט על בריאת היצר הרע, ואומר: 'ואשר הרעתי...'. ועל-ידי זה, כשיתברך אומר פן, ומתחרט על בריאת היצר הרע, מזה נתבטל כח היצר הרע...ונמחה מן העולם. כמו שהאדם, על-ידי התרטה, מוחה פשעיו וחטאתיו...פן נמחה היצר הרע על-ידי חרטתו יתברך שמו, על בריאת היצר הרע...".

ומעתה יש לומר, שלשתי העצות הללו התכוונו התנאים הקדושים בגמרא (ראש השנה יז): "'ורב חסד' מטה כלפי חסד. היכי עביד? (=פיצד הקב"ה עושה). רבי אלעזר אומר: 'כובש', שנאמר (מיכה ו): 'שוב ירחמנו, יכבוש עונותינו...'. רבי יוסי ברבי חנינא אומר: 'נושא', שנאמר (שם): 'נושא עון, ועובר על פשע'".

ובאור הענין הוא, לפי רבי אלעזר: החסד הגדול של הקב"ה הוא, שהוא מקבל את האדם בתשובה, על-ידי שכובש את העונות כלפי האדמה, שהיא למטה, כדי ללמד זכות על ישראל, כי מה ששנתה האדמה מציווי ה' יתברך זה מה שגרם לאדם לחטוא, ולכן ראוי לקבלו בתשובה.

ואילו לפי שיטת רבי יוסי ברבי חנינא, חסד ה' יתברך שהוא נושא את העון כלפי מעלה, כדי להאשים את עצמו כפיכול, שהוא גרם לחטא זה על-ידי שברא את יצר הרע. אשרינו מה טוב חלקנו, שיש לנו אב כזה רחמן בשמים, שתמיד מחפש לנו זכויות כדי להוציא את בניו זכאים בדין. (על פי 'אורה של תורה' להרה"ק פינחס פרידמן) 'ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלהיך"

בחצרו של הצדיק רבי מנחם מנדיל, היה חסיד אחד שקיים פל מצוה בהתלהבות ובשמחת הלב, שהרשימו את הרבים. ואף שהגיע לשנות זקנה ושיבה, היה מזמר ומרקד בשעת התפילה כאחד הנערים. לימים חלה אותו חסיד במחלה אנושה, וחש שקצו קרב. נתפנסו ליד מיטתו כמה חברים ומקורבים כדי לעודדו בשעותיו האחרונות.

הזקן החולה שכב פל הזמן בעיניו עצומות, ושפתותיו מלמלו חרש פסוקי תפילה. לפתע הרפין עצמו אחד החסידים, ולחש באזנו: מה מטריד אותך ברגעים אלו?

פקח החולה את עיניו, ואמר: יש לי עוגמת נפש בשעה זו, על שאיני יכול לצאת אתכם בריקוד של שמחה. שכן, אני חש שהגיעה שעת להיפטר מן העולם הזה, ופיון שזה רצונו של ה' יתברך, דומה הדבר בעיני למצוה, ואת מצות הבורא צריכים לקיים בשמחה...

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!